

Obraćenje izabranog naroda

Stjepan Kukolja

(Nastavak)

Bog je sve učinio za svoj narod

Bog nema i ne može imati apsolutno nikakve odgovornosti u činjenici teške apostazije židovskog naroda. On je pravedan i vjerran i daje svakom čovjeku dovoljno milosti da se spasi. Ako je narod židovski bio posebno ljubljeni narod, i ako je Bog na poseban način bio Bog njegov, zar to znači da mu je dao samo najnužniji minimum milosti? Sve dosada rečeno dokazuje upravo obratno: Gospodin je uistinu pazio narod svoj kao zjenicu oka. Dao mu je sve. Raširio je u Starom Zavjetu kao orao krila svoja nad njim davši mu najveću, jedinstvenu, teokracijsku vladu. Opasao ga tim sretnim zidom da bude sačuvan od pogubnog utjecaja susjednih poganskih naroda. Podigao je u njemu velike patrijarhe: Abrahama, Izaka, Jakova. Vodio ga kao dobar pastir na dobru i najbolju pašu, izveo ga iz egipatskoga ropstva, doveo u blagoslovenu palestinsku zemlju, podigao mu suce, kraljeve.

Dvapat ga je vrlo osjetljivo kaznio; ropstvom asirskim i babilonskim, a imao je i teški razlog zato: »A ti si živjela u bludnosti s mnogim milosnicima«. Ali i opet odmah se čuje divni glas Božje ljubavi i milosrda: »Ipak, vrati se k meni, i ja ću te primiti« (Jer. 3, 1).

Dao mu je proroke da ga odvrate od opačina, da ga u teškim danima tješe, i da mu navijeste sretne dane mesijanskih vremena. Preko njih tumačio im je zorno čitavo bogatstvo dobara što ih je samo njemu povjerio, i jasnim crtama naslikao krunu sviju dobara — Mesiju i njegovo kraljevstvo.

A što da tek kažemo o Novom Zavjetu? Mesija dolazi najprije k ovcama doma Izraelova (Mt. 15, 24). Propovijeda najprije njima: Nijemi čuju, slijepi vide, hromi hodaju, siromašnima se propovijeda Evanđelje (Lk. 7, 22). Riječi osam blaženstava, kakovih nikada nije čulo ljudsko uho, slušao je židovski narod. Čitava je očinska briga i ljubav prema tomu narodu najzornije izražena pro-rokovim riječima koje navodi Apostol Pavao: »Čitav sam dan raširio ruke svoje k narodu, koji se ne pokorava i suprotivi« (Rim 10, 21).

Maier kaže na ove riječi: »Da se ovdje ne radi, kao kod pogana, da se Bog samo daje »naći«, da se samo »objavljuje«, nego o živom i neumornom djelovanju neiscrpljive volje božanske ljubavi, o neprestanoj, ljubaznoj borbi Boga za dušu »svoga« naroda koji mu uzvraća tu ljubav neposlušnošću i otporom.«¹

Ove riječi jasno potvrđuje čudesima isprepletana historija toga naroda. Sa tvrdog svoga kalvarijskog prijestola raširio je najveći Mučenik i Spasitelj svoje krvlju oblivene ruke da zagrlji one koji su ih proboli. I kao da postavlja bolno, do dna duše prodorno pitanje: Narode moj, što sam još mogao učiniti, a da nisam učinio? Ili: Dodite i vidite, ima li bola kao što je bol moj! (Thren 1, 12).

Dok je još bio među njima prolazeći i »čineći dobro«, ieče jednom u dramskoj poredbi: »Jeruzaleme, Jeruzaleme koji ubijaš proroke i kamenuješ one što su poslani k tebi, koliko sam puta htio skupiti djecu tvoju, kao što kvočka skuplja piliće svoje pod krii, ali ti ne htjede« (Mt. 23, 37).

Mislim da beskrajna inkarnirana ljubav nije mogla nježnije izraziti brigu i ljubav čitavoga svog života prema odabranom narodu. Od prvog početka, kad je nastupio svoje mesijansko djelovanje, neprestano je tumačio dolazak i svrhu svoga kraljevstva. Zavio je nauku o tom kraljevstvu u divne i duboke, a opet posve jednostavne parabole. Razvio ju je tako divnim pedagoškim načinom, da je narod bio potpuno oduševljen i zadovoljan. Divili su se nauci, iako jezgre svojom krivnjom nisu shvatili.

Konačno je najveću istinu: Sin sam Božji koji umire za spasenje svoga naroda i čitavoga svijeta, potpisao svojom presv. krvi.

Na posljednjoj je večeri, rekao dvanaestorici: »Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko dušu svoju položi za prijatelje svoje« (Iv. 15, 13). Najamnici su narod ostavili, a On, dobri Pastir, pozna svoje ovce, i daje za te ovce život svoj. (Iv. 10, 14)

Ako bi nakon svega ovoga što smo promotriili još pozivali Gospodina na odgovornost radi strašne apostazije odabranoga naroda, počinili bi blasfemiju.

Odgovor dakle na gore postavljen upitnik židovske apostazije, u času dolaska Mesijina, treba da tražimo izvan Boga.

Tko je dakle kriv apostaziji, a dosljedno i zabačenju odabranoga naroda?

Razlozi zabačenja

Potrebno je da vidimo, koji su razlozi presjekli vitalnu nit, što je vezala odabrani narod s njegovim Bogom. Uzećemo sve komponente da dobijemo njihovu sudbonosnu i tragičnu rezultantu: zasljepljenost i otvrdnuće židovskog naroda.

¹ Maier: Israel in der Heilsgeschichte, p. 96.

Među važne razloge spada bezuvjetno *traženje pravde po djelima zakona*. Što više djela učinjenih po zakonu, to veći stupanj pravednosti, bilo je židovsko načelo. Lagrange veli: »Pavao je oduševljenim riječima posvjedočio svoju ljubav prema njima, ali im je jasno pokazao rezultat njihove nauke — zabačenje.«²

Tražeći pravdu na temelju djela zakonskih, i privezavši se upravo ljubomorno uz njih, prezreli su Židovi jedini izvor Božje pravde, vjeru u Krista, i tako su postigli svoju, a ne Božju pravdu.

To je misao Kornelija a Lapide: »Jer su se privezali uz tjelesnog oca Abrahama i zakonodavca Mojsija i za djela zakona, i odatle si prisvajali spasenje i opravdanje, prezreše vjeru i milost Krista, kao zabačena čovjeka.«³

Međutim činjenica, da je odabrani narod svu svoju pravdu koncentrirao na zakon i zakonsko ispunjenje, nije jedini, ni glavni razlog apostazije. Na dnu tog problema nalazi se osoba samog Mesije. I u tom je glavno težište svega.

Židovi su bili jedini narod teokracijski uređene države; ostali su narodi vrlo daleko za njima. Pod rimskom je vladom njihovo stanje nesnosljivo. Rimljani ih udaraju velikim porezima, preziru taj, u njihovim očima provincijalni, fanatično buntovni narod.

Sve su to komponente koje su u ovom, od prirode prkosnom narodu, proizvele posve oprečan utjecaj i visoko dizale unutarnju njegovu svijest. Židovi su osjećali da su u izvanjem ropstvu, ali su istodobno u svojoj duši osjećali veliku supremaciju duha nad ostalim narodima. Oni su znali da su jedini osvjetljeni jakim reflektorskim svjetlom neba, a da svi drugi narodi žive izvan ovog osvjetljenja, dakle u tami.

U sve se ovo miješa jaka ideja Kralja-Mesije, i to Mesije prema njihovu krivom shvaćanju.

Mesijanska je ideja bila tako jaka da je Židove krijepila u najtežim časovima njihova života. Krist, Mesija, njihov Kralj, i to svemoćni!

Svijest da će taj svesilni vladar osnovati kraljevstvo, u kom će oni biti privilegovani n. pr. kao: rimski građani, ulijevala je u žile njihove divsku snagu, pomiješanu s nekim stoicizmom u podnošenju svih poteškoća, nepravda i preziranja od svih kojima su morali služiti.

Ideja je o Mesiji spala na posve ljudsko, nacionalno shvaćanje. I sad na tu profanu ideologiju, potpuno stranu prorocima, dolazi pojava i rad Mesije, koji je došao kao ponizni Sin čovječji. On je

² Lagrange: S. Paul, *Épître aux Romains*, p. 266.

³ Cor. a Lapide: *Commentaria in omnes s. P. epist.* p. 155.

izvor pravde, došao je da osnuje svoje vječno kraljevstvo duša, da spasi i otkupi sav rod ljudski od grijeha, a uz cijenu svoje krvi; Njegov je zayršetak sramotni kalvarijski križ!

Toga nije moglo razumjeti oholo, u svoju prošlost zaljubljeno židovsko srce. Tu je osnovica problema apostazije!

Nijedan vihor ne bi mogao razornije djelovati, nego što je takva pojava Mesije djelovala na židovska, sasvim oprečna očekivanja. Takav je Mesija proizveo u njihovim dušama revoluciju, i oni okreću od Njega svoja srca.

Takav je Mesija značio za njih strašnu kontradikciju. Reatz kaže: »Doista, njihova nevjera nije bila bez krivnje. Ali njihov grijeh sastojao se u tom što su bili protiv poniženog Mesije, i protiv poniženog Sina čovječjeg, a ne protiv tajne božanske Njegove osobe.«⁴

A sada? Janje se pretvorilo u vuka, narod se odabrani pretvorio iz djece svjetlosti u djecu tame i sljepoće. I tako je došlo ono, što veli Maier: Dok se je Izrael željezno držao lozinke: »Po djelima zakona k spasenju, u kojoj je bio kroz stoljeća uzgajan, lišio se mogućnosti da steče razumijevanje za ličnost i djelo Kristovo (Rom. 10, 2 i dalje). I u času, od Boga određenom (u Kristovom poslanju), u času kad se je trebao neizbježno odlučiti za spasenje odlučio se za nevjeru, na svoju propast.«⁵

Odbili su križ »sablazni« i odbacili temeljni kamen, i ne samo odbacili jedini lijek spasenja, nego i ubili samoga Liječnika, kako kaže sv. Augustin.

Osim ovoga glavnoga i temeljnog uzroka koji je narod odabrani doveo do apostazije i potpunog otvrdnuća, imade ih još koji su važni da ih spomenemo.

Veliki dio krivnje nose *farizeji*. Istina, djelovanje Isusovo, Njegov život i Njegova čudesa morala su otvoriti oči slojevima zaslijepljenoga naroda, zato nije ni on bez odgovornosti ni bez krivnje. Među Židovima bilo je vrlo malo onih plemenitih duša, koje bi uistinu gladovale i žedale za Bogom. Malo je bilo pravih «siromaha u duhu», stoga nijesu riječi i djela Kristova donijela onog roda, koji bi morala. Jasno da za to snosi odgovornost *svaki pojedinac Židov*, koji je mogao upoznati Krista i Njegovu nauku, a toga nije htio. Razumljivo, da se najveći dio krivnje pripisuje farizejima, kao učiteljima i vodama naroda, jer su oni po znanju i po svom zvaničnom pozivu imali biti svijetlo najprije sebi, a onda i svom povjerenom stadu. Farizeji su, dakle, jedan od glavnih faktora

⁴ A. Reatz: Jesus Christus, p. 160.

⁵ Maier: Israel in der Heilsgeschichte, p. 68.

⁶ Migne: P. L. XXXVI, p. 696.

koji nose veliki dio odgovornosti za apostoziju. Za njih veli Charue: »Po četvrtom Evandelju »Židovi« t. j. ovdje duhovni vođe naroda nose veliki dio odgovornosti za evandeosku dramu i nevjeru Izraela.⁷ Oni pak, koji imaju ključeve od znanja, t. j. tumači zakona nose tešku i neoprostivu odgovornost svaki sam za sebe. Za njih doslovno vrijede riječi V. Rosea: »Oko je za tijelo svjetiljka; ono osvjetljuje svaki pokret tijela. To isto vrijedi i za duhovno oko. Ako je ono bolesno, t. j. zaslijepljeno ljubavlju za svijet odrazuje se to na cijelom moralnom organizmu, a dosljedno i u vjerskom životu. To je za dušu duboka noć.«⁸

Konačno postoji još jedan faktor apostazije: To je stari neprijatelj Božji i čovječji — *đavao*. U vrijeme Kristove pojave na zemlji đavao je upro sve sile da omete i uništi djelovanje Njegovo. Znao je on vrlo dobro da Kristovo kraljevstvo znači slom njegova jarma nad ljudskim dušama. Stoga je i potpuno razumljivo, da je između ta dva kraljevstva: Božjeg i đavolskog morala nastati borba, i to borba na život i smrt. Đavao je slutio da je »Sjeme žene« tu, stoga je sve upotrijebio da što bolje utvrdi svoju vlast i svoje kraljevstvo, a uništi dobro sjeme i kraljevstvo Sina Božjega. Charue spominje đavla, pa kaže: »Konačno zakulisno djeluje đavao, veliki protivnik Kraljevstva.«⁹

To su eto bili uzroci koji su narod odabrani odveli od njegova Mesije, i doveli ga do strašne zaslijepljenosti, otvrdnuća, i potpune apostazije.

Krist je došao među svoje, no njegovi Ga ne primiše. Židovski je narod kao cjelina Njega, vjekovnu nadu, i njegovo kraljevstvo, strašnim načinom odbacio. Odabrani je narod jednim sudbonosnim potezom precrtao sve prvotne namjere i planove Gospodnje, te u najsvečanijem času pojave Sina Božjega, nevjerojatnom tvrdoglavošću odbio pozive vječne ljubavi Božje.

»Stanovnicima Palestine bila je darovana osobita svijetlost, ali su oni zatvorili oči, nijesu vidjeli.«¹⁰

Učinak apostazije

Stanje židovskoga naroda iza apostazije obilježuje Origen ovim riječima: »A oni koji su bili prvi, radi nevjere otsječeni od plodne masline, postadoše posljednji.«¹¹ Nekoć odabrani narod Božji,

⁷ A. Charue: L'incrédulité des Juifs dans le N. T., p. 246.

⁸ V. Rose: Évangile selon saint Matthieu, p. 54.

⁹ A. Charue: L'incrédulité des Juifs dans le N. T., p. 162.

¹⁰ O. c. p. 162.

sada stado bez Pastira, luta po različnim bespućima. Na mjestu je da s Maierom pitamo: »Koji je posljednji smisao sadanje tragedije otvrdnuća, čija je pozornica bila prostrana židovska diaspora, i koju je potreseno gledalo mlado kršćanstvo?«¹²

Ova nesreća židovskoga naroda mora u vječnom planu Gospodnjem imati neki smisao. Gospodin je taj strašni pad predvidio. Zar će dakle ta strašna sfinga apostazije ostati vječni upitnik, pojačan drugim upitnikom: Čemu sve to?

To pitanje rješava sv. Pavao: Neizmjerni Bog je htio pokazati s jedne strane gnjev svoj i silu svoju na posudama, koje su bile pripravljene za propast, a s druge strane bogatstvo slave svoje na posudama milosrda. I posude propasti — židovski narod, i posude milosrda — sljedbenici Kristovi, pripadaju vječnom Umjetniku. On ima pravo i vlast — poštujući njihovu slobodnu volju — učiniti s njima što hoće. Ovako to opisuje sv. Pavao: »Zar će reći ruketvorina ruketvorcu: Zašto si me tako načinio? Ili zar lončar nema vlasti nad kalom da od iste gline načini jednu posudu za čast, a drugu za sramotu? Ako je pak Bog, hoteći pokazati gnjev svoj i objaviti silu svoju, podnio s velikom strpljivošću posude gnjeva, koje su pripravljene za propast; i da pokaže bogatstvo svoje na posudama milosrda, koje je unaprijed pripravio za slavu. Kao takove je i nas dozvao ne samo od Židova, nego i od pogana« (Rim 9, 20—25).

Posude gnjeva, narod židovski, same su razlog da je svemogući Bog pokazao na njima neizmjernost svoje pravednosti. One su slobodnom svojom voljom stekle sve one osebine koje su bile potrebne da Gospodin pokaže svoju pravdu na njima.

Posude milosrda su sljedbenici Kristovi. One su na sebi iskusi bogatstvo milosrda, ljubavi i slave Božje, bez ikakva prava na sve to, već po samom milosrdu Božjem. I te su posude imale sve uvjete da Gospodin uzmogne na njima pokazati bogatstvo svoje slave.

Malo kasnije upotrebljava Pavao zornu poredbu odlomljenih grana i divlje masline. Odlomljene grane su njegov narod, a divlja maslina su pogani, koji su prigrlili Evandjelje.

Evo, kako on piše: »Ako li se neke od grana odlomiše, i ti si se koji si divlja maslina, pricijepio među njih, i postao zajedničar korijena i masti od masline; ne hvali se protiv grana. Ali, ako se hvališ, znaj: ne nosiš ti korijena, nego korijen nosi tebe. Reći ćeš

¹¹ Migne: P. G. XIII, p. 1329.

¹² Maier: Israel in der Heilsgeschichte, p. 115.

dakle: Odlomiše se grane da se ja pricijepim. Dobro! Nevjerovajem su se odlomile, a ti vjerom stojiš. Ne ponosi se, nego se boj. Jer kad Bog nije prirodnih grana poštedio, neće ni tebe poštedjeti« (Rim 11, 17—22).

Tim je eto riječima iznio Gamalijelov učenik bolno sadašnje stanje svoga naroda. Diagnoza isključuje i svaku pomisao na kakvu ljudsku pomoć ili kakav zemaljski lijek. Pavao ruši i svako hvalisanje ili oholost pogana, koji su kao divljaka ucijepljeni na maslinovo stablo svete vjere Kristove. Ako je Bog svoj ljubljeni narod odbacio radi nevjere, još će prije odbaciti pogane, budu li Mu nevjerni!

Nakon svega ovoga izronjuje na površinu ponovno upitnik: Čemu sve ovo? Koja je po planu Božje providnosti svrha ovom teškom otpadu? Pavao piše: »Nego njihovim prestupkom postade spasenje narodima da ih potaknu na natjecanje.« (Rim 11, 11). A Origen na tu utješljivu misao Pavlovu nadovezuje: »Nije (Krist) došao zato da proizvede nevjeru među Židovima. Prorekao ju je, znajući unaprijed da će se dogoditi. I poslužio se nevjerom Židova da pozove pogane.«¹³

Posljedica je dakle teške židovske apostazije, da pogani prigrlje onog Krista i Mesiju, koga je odabrani narod odbacio. To je odbačenje urodilo kod pogana sretnim plodom t. j. živom vjerom u Boga i Mesiju, Sionska djevica, odabrani, a onda odbačeni narod, tuži se pokazujući svoju veliku bijedu, i kao da traži sažaljenja kod onih, koji su se okupili oko raspetoga i odbačenoga Mesije. Evo kako bolno govori na usta Origenova: »Ostavljena sam da trpim da vi imadete mjesta. Postala sam neprijateljica Bogu radi vas, iako sam kao draga izabrana radi otaca. Stoga razumijte, čuvši uzdisanje i uzrok njegov. Radi vašeg spasenja sam ostavljena, a nemam nikoga da me utješi što sam iskusila nesreću.«¹⁴

Sv. Ivan Hrizostom crta ovo stanje jednom vrlo plastičnom poredbom i kaže: »I tako se dogodilo, kao kad bi kraljev sin, imajući obećanje da primi očevu vlast, bio bačen u red beščasnih ljudi, a da mjesto njega primi vlast osuđeni, pun stotinu zala, istjeran iz tamnice, vlast koja je sinu kraljevu pripadala.«¹⁵

Premda je tako velika razlika bila između odabranog naroda i pogana, i premda su oni, koji su tako visoko stajali, pali u dubine, pa ipak su baš oni bili sredstvo milosrđa Božjega, da su pogani

¹³ Migne: P. graeca XII, p. 917.

¹⁴ O. c. p. 632.

¹⁵ O. c. LX, p. 554.

tako visoko uzdignuti. Zato kaže sv. Augustin: »Pad njihov nije bio uzaludan, jer je koristio spasenju pogana.«¹⁶

Otvrdnuće, dakle, i apostazija nije sama sebi cilj. I taj tragični korak u životu odabranog naroda imade u planu Božje providnosti duboki smisao. »Otvrdnuće nije samo sebi svrha, nego sretstvo do svrhe, da spasenje najprije djeluje među poganima, pa da uspjesi misije među poganima, djeluju na Židove, čije je obraćenje zadnji cilj u povijesti spasenja.«¹⁷

Vrlo je interesantno promotriti s jedne strane paralelu između Židova i pogana, a s druge strane između djelovanja sv. Pavla među jednima i drugima. Pavao se bori za svoj narod. Sve bi dao za njega, a opet se osjeća jednakim dužnikom poganima kao i Židovima. Padom Židova obraćaju se pogani, a obraćenje pogana imalo bi da proizvede veličanstveno obraćenje Židova. Tako će Židovi poganima, a pogani Židovima biti čamac spasenja, da tako i jedni i drugi mogu doploviti konačno k onom dobrom Bogu, čiju vjeru i ljubav među jednima i drugima neumorno širi Pavlovo srce. Lijepu misao nadovezuje na to M. J. Lagrange: »Pad Židova u korist pogana, obraćenje pogana koje će pobuditi natjecanje Židova, zar nije Bog sve tako uredio, da se vjernici međusobno ljube, bili Židovi ili pogani, i zar neće tako nasljedovati Apostola koji misii na obraćenje Židova dok radi za pogane.«¹⁸

Židovi nisu za to pali da se pogani obrate, nego je pad Židova bila prilika da se pogani obrate. Iako je učinak tragičnoga otpada židovskoga naroda bio velik, ipak ta sama činjenica, prema svema onome što je dosada rečeno, ne znači gotovo ništa *pozitivna za sam odabrani narod*. Plod vrlo lijep i vrlo koristan, ali kakva korist od ploda za drvo, koje će biti posječeno?! Ta »felix culpa« židovskoga naroda je uistinu sreća za pogane, ali nije za Židove. Mnoštvo je doduše spašeno iza strašna brodoloma, ali je to slaba utjeha za mornare, koji imaju platiti glavom! Tko će pružiti pomoć onima, koji u očajnom položaju šalju posljednje signale?

¹⁶ »Causa ipsorum non fuit inanis, quoniam ad salutem gentium profecit«, Migne: P. L. XXXV, p. 2083.

¹⁷ »Verhärtung ist nicht Selbstzweck, sondern Mittel zum Zweck, das Heil an den Heiden und durch Rückwirkung der Erfolge der Heidenmission auf die Juden erst recht an den Juden zu wirken, deren Bekehrung das letzte Ziel der Heilsgeschichte ist«, Maier: Israel in der Heilsgeschichte, p. 119.

¹⁸ Lagrange: S. Paul, Épître aux Romains, p. 267.

III

Nada u budućnosti

Najveća tragedija za pojedinca čovjeka kao i za čitav narod je očaj. Nada je pak ona svijetla zraka koja u najtežim časovima daje svakome divsku snagu da može sve podnijeti. Da nema nade, u ljudskom bi životu nastao zastoj, uništenje, smrt. Nada je poput jutarnje zore iza tamne noći. Zato Pavao već na početku XI glave svoje poslanice Rimljanima (11, 1—6) nastoji podići zastor budućnosti i uprijeti na zrake nade u historiji svoga naroda.

Proročkim okom, veličajnim pouzdanjem i vjerom u onoga Boga, koji nije ostavio svoga naroda, snažnom ljubavlju prema svojoj rasi, otkriva Pavao malo pomalo taj misteriozni zastor providencijalnog plana Božjega, da uzmogne na koncu, kad ga sasvini otkrije, pasti na koljena, i klanjati se beskrajnoj mudrosti i milosrđu Božjemu.

Da vidimo kako to čini veliki Pavao:

Ima li izlaza?

Ovo je teško pitanje bilo postavljeno nad sudbinom židovskog naroda. Ima li itko, tko bi mu u otsudnom času pružio ruku spasi-teljicu? Ili će on zbilja biti za sva vremena odijeljen od Boga svoga? Na to pitanje odgovara Pavao objekcijom: »Pitam dakle: Zar je Bog odbacio narod svoj?« I odmah apodiktički niječe: »Bože sa-čuvaj!« (Rim 11, 1) I kao da mu to nije dosta, boji se da ima još netko, tko iza strašne apostazije u to pravo ne vjeruje, stoga on u Rim. 11, 2 ponovno naglasuje: »Nije odbacio Bog naroda svoga koji je naprijed pozvao«. Pavao je tako siguran za ovu svoju riječ da bi za nju dao i život svoj.

Ta velika Pavlova riječ ima čvrsti temelj i u riječima sv. Pisma. Evo ga: »Jer neće Gospodin odbaciti naroda svojega i ba-štine svoje neće ostaviti«. (Ps. 93, 14). »Jer Gospodin neće ostaviti naroda svojega radi velikoga imena svojega; jer se Gospodin zakleo da vas učini svojim narodom. (1 Sam 12, 22) I opet Jeremija: (31, 37) »Ovako veli Gospodin: Ako se može izmjeriti nebo gore i izvi-djeti temelji zemaljski dolje, tada ću i ja odbaciti sve sjeme Izrae-lovo za sve ono što su učinili, veli Gospodin.« Tu istinu, uzima sv. Pavao kao bazu na kojoj gradi sve svoje daljnje razvijanje.

On znade vrlo dobro da je njegov narod već odavno zrio za pakao, i da ga još zasad Bog u velikom svom milosrđu strpljivo podnosi. Ovo znanje rađa u njegovom srcu veliku brigu, kako bi nadu u sretniju budućnost svoga naroda stavio na što čvršće temelje. Sveti se Oci rukom o ruku bore s njim, te naglasuju kao

posve nemoguću stvar potpuno odbačenje Izraela. Sv. Augustin kaže: »Iako su one grane otkinute radi nevjere, ipak nije Bog odbacio naroda svojega kog je odvijeka znao«. ¹ A sv. Jeronim: »Jer ih je dosta ponizio: sada ih kao dobar liječnik tješi da se ne bi činilo, da ih hoće odviše ogorčiti. Nije, kaže, sve ni zauvijek odbacio naime dok ne budu vjerovali.« ² Na misao sv. Augustina nadovezuje: »Nije odbacio onaj narod za koji je unaprijed znao da će vjerovati« ³ I zaista! Kako bi Gospodin mogao da odbaci i zaboravi onaj narod što ga je kao dobar Otac kroz čitavu njegovu historiju uzgajao, kome je toliko dobra učinio. Sv. Ivan Zlatousti navodi baš tu čvrstu vezu ljubavi između Boga i njegova naroda, kao dokaz potpune nemogućnosti da Bog zauvijek zapusti svoj narod. On kaže: »Ako i žena zaboravi na djecu svoju, ja tebe ne ću zaboraviti. To reče pokazujući, da je njegovo čaznuće prema nama vatrenije od svake nježne ljubavi.« ⁴

Bog će svakako spasiti narod svoj. On je to svečano obećao poslavši Mesiju. Iako je odabrani narod taj nacrt Božji precrtao, te razlomio pečat veze između sebe i svoga Boga, ipak će Gospodin naći načina da izvrši svoje veliko obećanje. Lagrange piše: »Bog je obećao da će Mesija spasiti Izrael. I da je to spasenje propalo samo krivnjom naroda, namjera Božja ne bi se rasplinula. To nije moguće, jer bi to bila propast cijelog sistema objave.« ⁵

Gospodin, dakle, nikako nije odbio svoga naroda. Premda mu je momentano taj narod mrzak, jer je odbio i prezreo Evanđelje, ipak neće biti sasvim zabačen. Naprotiv, jer ga je Bog odvijeka priznavao svojim narodom, biće u njem uvijek Božjih sluga, a pred konac svijeta pokorit će se cio narod Evanđelju. ⁶

To su, eto, oni traci sunčane, sretne budućnosti odabranog Božjeg naroda; sretni vidici za kojima on čezne, koji se nalazi u teškoj atmosferi apostazije. Vedra je budućnost jedina nada Izraela. Takovu budućnost karakteriše Maier: »Izrael, otprije poznat kao Božji narod biće, usprkos toga što se sada ogromno mnoštvo pro-

¹ »Et quamvis illi rami per infidelitatem fracti sint; non ideo Deus repulit plebem suam quam praescivit«, Migne: P. L. XXXVIII p. 1086.

² »Quia satis illos humiliaverat: modo quasi bonus doctor consolatur eos, ne illos nimirum exarcebare videretur. Non omnes ait, repulit, nec semper nisi quamdiu non credent«, »Illam plebem non repulit, quam praescivit esse credituram« o. c. XXX, p. 722.

³ Ibid.

⁴ P. graeca p. 161.

⁵ Lagrange: S. Paul: Épître aux Romains, p. 228.

⁶ Zagoda: Sv. Pismo N. Z. p. 302.

tivi Evandelju, uspostavljen kao Božji narod. On imade pozitivnu, spasonosnu povjesnu budućnost«. ⁷

Sigurno je, dakle, da nije prekinuta veza između Oca i sinova, između Boga i Njegova naroda. Prekinuta je sa strane naroda kao cjeline, ali nije, što je najvažnije, prekinuta sa strane Božje. Bog vjerno drži svečano sklopljen ugovor. Sve su nade upravljene u mogućnost obraćenja. I Pavao bezuvjetno drži neprestano tu činjenicu pred očima.

Ima, dakle, nade da se popravi teško raskinuće onoga svečanog ugovora. Trnoviti se put apostazije svršuje kod prijestola Mesije, oko kojega će se jednom okupiti svi oni koje i On uzalud, skupljao kao kvočka piliće. (Mt. 23, 37).

Početak razvoja toga veličanstvenog plana Božjega opisuju Charue ovako: »Sadašnje udaljšivanje naroda židovskoga pogoduje providencijalno okupljanju svih naroda oko Krista. Taj uspjeh, koji sili na razmišljanje biće napokon za Židove same spasonosna pobuda. Ako se obrate, njihov cjelokupni ulaz u kraljevstvo biće najuzvišenija pobjeda Kristova, dani znak za uskrsnuće od mrtvih i svršetak vjekova«. ⁸

Riječ Božja koju Pavao navodi jasna je i sigurna: Bog nije odbacio i neće odbaciti naroda svoga. Narod je svojevoljno pao u apostaziju, svojevoljno prekinuo ugovor. Na mjesto njegovo dolaze pogani kao divlja maslina. Po njima će odabrani narod progledati, zbaciti djela tame, osobito nevjeru u Kalvarijskog Krista, i jednog se dana naći u sjeni Njegova Križa. Jednoga će dana Sin Božji raširiti ruke svoje, i prigrliti one koji su ga raspeli na tada najsrmatnije, a sada najsiavnije, drvo križa.

Svemu tome se mi s Pavlom nadamo. A hoće li se to zaista dogoditi? Da li su to zaista Božji putovi? Hoće li se veličanstveni Božji nacrt uistinu ovako ostvariti? To važno pitanje rješava i opet sv. Pavao.

Pavlovo obraćenje

Kao dokaz sretnije budućnosti židovskoga naroda, i da Gospodin doista nije odbacio toga naroda, nego da će se Židovi obratiti, navodi Pavao *svoje vlastito obraćenje*. Iza kako je kategorički zaniijekao i samu mogućnost Gospodnjeg odbaćenja, nastavlja: »Jer i ja sam Izraelac, od sjemena Abrahamova, od koljena Benjamina« (Rim 11, 2). I to ne samo po tijelu, nego i po duhu, dakle

⁷ Maier: o. c. p. 106.

⁸ Charue: o. c. p. 295.

da ima sve kvalifikacije onoga potomstva Abrahamova, koje je pravi i jedini nosilac obećanja.

Pavao zna vrlo dobro, zašto navodi svoje obraćenje kao dokaz za gornju tvrdnju. Ono *nije obično i svagdašnje obraćenje*. Ono je jedinstveno, među svim dosadašnjim konverzijama. Bog je pred Damaskom izlio svoju milost na farizeja Pavla iz Tarza, odličnog učenika Gamalijelova, Čovjek koji je vrlo dobro znao čitavo sv. Pismo i otačku predaju; čovjek koji je silno revnovao za zakon, i bio spreman jakošću svoje volje razoriti sve ono što bi se protivilo tom Zakonu, takav je čovjek bio naravno ljut protivnik »sablazni« Nazarenčeve. Po svom je unutaranjem, posve farizejskom shvaćanju mrzio Pavao mesijanizam, kakav su navijestili proroci, a koji se oživotvorio na raspetom Sinu Božjem.

Takav eto revnitelj zakona, i njegov najoduševljeniji pristaša, naviještao je sljedbenicima Kristovim rat bez primirja. Već je ime njegovo ulijevalo strah mladom kršćanstvu, jer je on progonio do istrage Krista, Njegove, i Njegovu nauku. Pred Damaskom dogodi se jedno od najvećih čudesa: mrki židovski vuk postaje Kristovo janje, a Krist ga izabere za »posudu izabranu« da ponese Njegovo ime svim narodima i svim plemenima.

To je dakle onaj Pavao, koji je nosio okove za »nadu koju očekuje sav Izrael« (Act. 26, 6). Poslije obraćenja žrtvuje on sav život svoj za Krista. Sve trpi, sve podnosi, pače i sve drži za blato samo da Krista dobije. Pavao znade što mu je sve Gospodin dao, davši mu milost obraćenja. Kako je njega, koji je »progonio Crkvu Božju« zaključuje da će Gospodin isto tako privući i narod njegov k sebi, kad bude On htio. Krv Sina Božjega biće jednom i za taj njegov narod vrelo i otkupnina života.

Pavao je bio slijep dok mu Gospodin milošću svojom nije otvorio oči. On se pozitivno nada da će jednog dana i njegovu narodu s očiju spasti ljuske, pa će se naći osvijetljen milostima Kalvarijskog Križa onaj, koji sada sjedi u tami i sjeni smrtnoj. Iako je Pavlovo obraćenje veličanstveno djelo milosti Božje, koje spada među najveća čudesa milosti, iako ga Pavao navodi kao dokaz da Gospodin nije odbacio svojih, nego da će se oni jednog dana naći oko Njega, ipak bi bio prevelik skok iz toga vanrednog obraćenja sigurno zaključiti da će se i *čitav narod obratiti*. To osjeća i sam Pavao, pa kao da netko prigovara njegovu zaključku, traži druge primjere za svoju tvrdnju. Njegovo srce koje gori od ljubavi za narod, traži i nalazi primjera da svima kaže: Nemoguće je da je Gospodin moj narod odbacio.

Da vidimo, koje je to primjere tražio i našao Pavao iz Tarza!